

KUUMA KUNNAT, HYVÄT JA HUONOT KÄYTÄNNÖT TERVEYSPALVELUT

Kuuma yhteistyön puitteissa annettiin johtaville lääkäreille/ylilääkäreille tehtäväksi selvittää kuuma kuntien terveyspalvelujen vertailua. Johtavat lääkärit/ylilääkärit päättivät keskittyä kahteen osa-alueeseen. Työskentelytavaksi otettiin pelkistävä taulukkomainen vertailu.

Konsultaatiopalvelujen vertailussa verrataan erikoislääkärikonsultaatioiden toteuttamistapaa ja laajuutta. Kaikissa kunnissa oli käytössä erikoissairaanhoitoa korvaavia/täydentäviä erikoislääkärikonsultaatioita. Pääasiassa konsultaatiot oli järjestetty ostopalveluna, poikkeuksena Järvenpään ja Tuusulan yhteinen röntgenlääkäri.

Diabetes valittiin vertailukohteeksi huomioiden taudin yleisyyden, vakavuuden ja lisääntymisen seuraavan kymmenen vuoden aikana. Pääasiassa diabeteksen hoito oli järjestetty yhtenevästi. Silmänpohjakuvauksen järjestämisessä Mäntsälä erottui muista kunnista. Vastaavasti Hyvinkää ja Mäntsälä erottautuivat muista kunnista siinä, että siellä oli tehty erillinen kirjallinen strategia diabeteksen hoidosta ja ehkäisystä. Toisissa kunnissa oli käytössä erillinen diabetesneuvola ja toisissa kunnissa ei. Ravitsemusterapeutti oli käytössä riittävästi pelkästään Hyvinkäällä.

Liitteenä konsultaatiopalveluiden vertailu ja diabeteksen hoidon ja ehkäisyn vertailu.

Konsultaatiopalvelujen vertailu projekti etenee niin, että selvitetään voidaanko jatkossa palkata yhteisiä erikoislääkäreitä/muita erikoisosajia niin, että jokin kuuma kunta toimii työnantajana ja myy toisille kunnille palveluita. Tässä vaiheessa on noussut esille mahdollisuus, että Tuusula perustaisi ravitsemusterapeutin toimen ja muut kuuma kunnat ostaisivat hänen palveluitaan. Näin konsultaatiopalvelujen vertailu liittyy myös osaksi diabetesvertailuun. Vastaavasti Järvenpäässä on lastenpsykiatrin virka, joka on täyttämättä. Jatkossa mikäli virka saataisiin täytettyä, voisi Kerava ostaa lastenpsykiatrista konsultaatiota Järvenpäästä. Tulevaisuudessa saattaa olla tarvetta yhteiselle sisätautilääkärille, lastenlääkärille ja neurologille.

Diabeteksen hoidon ja ehkäisyn vertailun osalta tavoitteena on luoda jokaiseen kuuma kuntaan diabetesrekisteri, jotta diabeteksen hoidon laatua voidaan verrata. Lähes kaikissa kunnissa oli puutteena, että ryhmäneuvontaa ei toteutettu riittävästi. Kuumakunnat voivat järjestää yhteisen koulutuksen hoitajille ryhmän vetämisestä. Näin jatkossa tuotaisiin myös ryhmäneuvonta niin diabeteksen kuin muidenkin ns kansantautien hoitoon. Lisäksi on päätetty, että kuuma kunnissa luodaan yhteinen diabeteksen hoidon ja ehkäisyn strategia.

Kuuma kuntien terveyspalveluissa hyvät ja huonot käytännöt työryhmä sai valmiiksi hyödylliset taulukkovertailut erikoislääkärikonsultaatioista ja diabeteksestä. Tavoitteena on yhteisen ryhmän vetäjän koulutuksen toteuttaminen tänä vuonna. Jatkossa yhteiset erikoislääkärit/muut erikoisasiantuntijat ovat yksi mahdollisuus parantaa perusterveydenhuollon osaamisaluetta ja vähentää sitä kautta erikoissairaanhoidon kustannuksia.

Järvenpäässä 16.2.2004

Mikko Oikonen

Johtava ylilääkäri

**DIABETEKSEN HOIDON JA EHKÄISYN VERTAILU
KUUMAKUNNAT**

	Tuusula	Nurmijärvi	Hyvinkää	Kerava	Mäntsälä	Järvenpää
On luotu kirjallinen strategia diabeteksen hoidon ja ehkäisyn suhteen	hoidon osalta kyllä, ehkäisyn osalta ei	ei	kyllä	ei	kyllä	ei
Diabeteksen ehkäisyn osalta on selkeä kirjallinen suunnitelma	ei	ei	kyllä	ei	kyllä	ei
Diabeteksen hoidon osalta on selkeä kirjallinen suunnitelma	hoitoketju	ei	kyllä	kesken	kyllä	tekeillä
Lasten ylipainon osalta noudatetaan Hyvinkään sairaanhoitoalueen hoitoketjua/muuta hoitoketjua	kyllä	kyllä	kyllä	ei	kyllä	kyllä
Diabeteksen osalta noudatetaan kirjallisia hoitoketjuja	osittain	paikallisesti sopeuttaen	kyllä	ei	kyllä	kyllä
On selkeä suunnitelma, miten raskaudenaikaista huonontunutta sokeritasapainoa seurataan myöhemmin elämässä	ohjeet annetaan, vastuu potilaalla	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Terveyskeskuksessa on painonhallinta ryhmiä	on	ei	kyllä	kyllä	ei	ei
Terveyskeskuksessa on mahdollisuus yksilölliseen laihdutukseen	on	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	sh/diab hoitajan vo:lla
Terveyskeskuksessa on diabeteksen seulontaa tietyissä ikäryhmissä	ei	ei	ei	ei	ei	ei
Diabeteksen hoito on keskitetty erilliseen neuvolaan tai vastaavaan	ei	I tyyppi on	I tyyppi	kyllä	kyllä	kyllä
Kunnalla on käytettävästi	on	lähes	lähes	tydyttävästi	ei	2 diabeteshoitajaa

riittävästi diabeteshoitajan palveluita						
Diabeteshoitajat pääsevät riittävästi koulutuksiin	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	ei	kyllä
On nimetty erillinen diabetes vastuulääkäri	on	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Kunnalla on oma jalkojenhoitaja	ei	ei	kyllä	ei	ei	ei
Jalkojenhoitaja on järjestetty ostopalveluna. Palvelu on riittävää/ei riittävää	on, ei riittävää	kyllä, riittävä	kyllä	on, ei riittävää	ei	kyllä, riittävä
Silmänpohjakuvausten järjestämistapa	ostopalvelu	oma laite	ostopalvelu	lainalaite	auki	ostopalvelu
Silmänpohjakuvaukset I tyypin diabeetikolla, kuinka usein	kerran vuodessa	1-2 v välein	1 v välein	6kk-2v	ei	2 vuoden välein
Silmänpohjakuvaukset II tyypin diabeetikolla, kuinka usein	1-3 v välein	1-3 v välein	1-3v	1-3 v	ei	3 vuoden välein
Miten toimitaan, jos silmänpohjakuvauksessa todetaan muutos, mikä tarvitsee silmälääkärin konsultaatiota	ohjataan yks silmälääkärille	lähete silmäklinikalle tai yks silmälääkärille	ostopalv silmäl.	lähete Peijaksen silmälääkärille	ei	kuvat silmälääkärin lausuttavaksi, potilas+kuvat silmälääkäriin potilaan kustannuksella
Onko mahdollisuus käyttää apuna ravitsemusterapeuttia	ei	harvoin	kyllä	on (Peijas) ei riittävä	ei	ei
Dehkon tavoitteet ovat diabeetikon hoitoon osallistuville selkeät	ei välttämättä	kyllä	kyllä	ei kaikille	kyllä	kyllä
On käytössä selkeä vuosikontrolli systeemi	osittain	melko selkeä	kyllä	on	kyllä	tekeillä
Vuosikontrolli sisältää aina alaraajojen statuksen	pitäisi, osa noudattaa osa ei	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	?
Kotimittausten seuranta on suunnitelmallista, myös liuskojen kulutusta seurataan	kyllä	kyllä	kyllä	kotimittauksia seurataan, liuskakulutusta ei	kyllä	kyllä
Kotimittausten seurannassa	osittain	jonkin verran	kyllä	on ja ei	ei	on mahdollista

käytetään apuna atk-ohjelmia						
HbA1 otetaan kaikilta diabeetikoilta 3 kk välein	ei koska kaikilla ei tarvetta	ei kaikilta	lähes	ei	kyllä	riippuu omalääkäristä
On käytössä jokin diabetesrekisteri tai vastaava	Finstar	on	tyyppi I	ei	ei	ei
Voidaan seurata kaikkien diabeetikoiden hoidon tasoa vuositasolla mm HbA1:n avulla. Esim HbA1 jakauma: alle 7.5, 7.6-9, yli 9	kyllä	ei ole tehty	kyllä	kyllä	ei	atk tulosteilla (osin, taustalla ei rekisteriä)
Suurimmalla osalla II tyypin diabeetikoista on käytössä ASA	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
Diabeetikon rasva-arvoja seurataan säännöllisesti ja tarvittaessa aloitetaan esim statiini	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	riippuu omalääkäristä
ACE salpaaja tai angiotensiini II antagonistia aloitetaan silloinkin, kun verenpaine on vain vähän koholla	osittain	kyllä	kyllä	kyllä	tarkistetaan yksilökoh- taisesti	riippuu omalääkäristä
Diabeetikoiden hoidossa käytetään avuksi ryhmäneuvontaa	ei	kyllä	kyllä	ei	ei	toteutuu kun saatiin toinen diabeteshoitaja
On selkeä suunnitelma, miten liikuntaa käytetään hoidon apuna	ei	ei	kyllä	ei	kyllä	ei
Erikoissairaanhoidosta on siirretty ainakin osa I tyypin diabeetikoista terveyskeskuksen vastuulle	kyllä, iso osa diabetes lääkäreillä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä siirtäminen on alkanut

KONSULTAATIOPALVELUJEN VERTAILU KUUMA – KUNNISSA /LPi
10.12.2003

1) = ostopalvelu toteutettuna terveyskeskuksessa ammatinharjoittajalta tai yksityissektorilta tuntia viikossa tai tutkimusta viikossa. Merkitse 1 = 2 h tai 1 = 5 kpl tai ruksi!

2) = ostopalvelu toteutettuna terveyskeskuksessa HUS:lta tuntia viikossa tai tutkimusta viikossa.

3) = ostopalveluna ammatinharjoittajalta tai yksityissektorilta toteutettuna muualla kuin tk:ssa tuntia viikossa tai tutkimusta viikossa.

Konsultaatioalue	Järvenpää	Kerava*	Mäntsälä	Hyvinkää	Nurmijärvi	Tuusula
kirurgi	käsikirurgi aloittaa			kirurgi ja käsikirurgi	2)käsikirurgi 23.1.04 4 t / kk	2) käsikirurgi
ortopedi	2) HUS, 4h/vk	3) Eira 1 – 2 /vk	2) 3 h/ 8 tutk. + 3 pap kons/ vk	2	2) 4 t / viikko	2) 4 h / vk
lastenlääkäri	ostopalvelu	ei	oma	3		3)
silmälääkäri	3) koululaiset	3) koululaiset	3) tarpeen mukaan	3	3)	3)
knk – lääkäri	3)	3) Eira		3	3)	3)
kardiologi		3) Keravan lääkärikeskus	3) 12 tutk / kk			
sisätautilääkäri		3) Keravan lääkärikeskus	3) 4 h / 5 – 6 tutk / vk	oma		
endoskopia	1) omat laitteet	gastrot itse	3) 4 h / 5 – 6 tutk / vk	1	itse	3) 7 – 9 / vk
rasitus – ekg	tehdään itse	ostettu laitteet -> itse	kts. kardiologi	3		tehdään itse
ihotautilääkäri	ostopalvelu	2) digikuvakons.	3) tarpeen mukaan	3		3)
jalkojenhoitaja	diabeetikoiden ostopalvelu	3) diab. ostopal- velu	3) tarpeen mukaan	oma	1)	3) diabeetikoille
radiologi	15 tuntia viikossa	1) 12-15 tuntia viikossa	8 h/viikko	1	2) 2 kert / vk UÄ – tutk itse	15 tuntia viikossa
mammografia	3)	3)		3	3)	3)
fysiatri	HUS n 1h/vk	oma		3	1) 4 h / kk	3)
Cardio echo	Tehdään itse	3) Keravan lääkärikeskus		3		
geriatri		oma	oma (ylilääkäri)			
psykiatri		3) työkykyarvio		oma		

* Kerava saa lähete – palautejärjestelmässä Peijaksesta "paperikonsultaatioita" eri aloilta 2 m- 3 vrk toimitusajalla